

Att klara sig själv – en vanlig tanke i Sverige

Berättelse

I Sverige hör du ofta att det är bra att “klara sig själv”. Många tycker att en vuxen person ska kunna bestämma över sitt eget liv. Det kallas ibland individualism. Individualism betyder att man ser till varje enskild person, inte bara till familjen eller gruppen.

Forskare gör stora undersökningar i många länder. De frågar människor om vad de tycker är viktigt. I dessa undersökningar hamnar Sverige ofta längst ut åt det “individualistiska” hållet. Men kom ihåg: undersökningarna visar ett mönster för hela landet. De säger inte hur varje person tänker. Alla i Sverige är inte lika.

Vad betyder detta i vardagen? I Sverige är det vanligt att unga vuxna flyttar hemifrån tidigt. Det är också vanligt att två personer som är gifta eller bor ihop har var sin egen inkomst och egen ekonomi. Men det här är vanliga mönster – inte något som gäller alla.

Två forskare, Henrik Berggren och Lars Trägårdh, skrev en bok om detta. De använder ordet “statsindividualism”. De menar att staten i Sverige hjälper varje person direkt, till exempel med skola, vård och pengar. Då blir man inte lika beroende av sin familj. Detta är deras förklaring och deras tankar. Andra forskare tänker annorlunda. Vissa säger att det också kan göra människor mer ensamma.

Det är viktigt att vara försiktig. Man ska inte säga att “svenskar är individualistiska”. Bättre är att säga: “i Sverige är det vanligt att...” Då blir det mer riktigt.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
klara sig själv	göra saker utan hjälp från andra
individualism	att se till varje enskild person, inte bara gruppen
enskild	en person för sig; en och en
undersökning	när man frågar många människor för att lära sig något
mönster	något som händer ofta och på samma sätt
inkomst	de pengar man tjänar, till exempel från ett jobb
ekonomi	hur man har det med pengar
beroende	att behöva hjälp av någon eller något
staten	landets myndigheter och styre
ensam	utan andra människor nära sig

Läsförståelsefrågor

---

1. Vad betyder "individualism" enligt texten?
  1. Att man bara bryr sig om sin familj.
  2. Att man ser till varje enskild person, inte bara gruppen.
  3. Att alla måste tänka exakt lika.
2. Vad visar de stora undersökningarna om Sverige?
  1. Att Sverige ofta hamnar långt ut åt det "individualistiska" hållet.
  2. Att alla svenskar tänker likadant.
  3. Att ingen i Sverige bor ensam.
3. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  1. I Sverige är det vanligt att unga vuxna flyttar hemifrån tidigt.
  2. Alla par i Sverige har samma plånbok och samma ekonomi.
  3. Undersökningarna visar hur varje enskild person tänker.
4. Varför är det bättre att säga "i Sverige är det vanligt att..." än "svenskar är individualistiska"?
Svara med egna ord.
5. Vad menar Berggren och Trägårdh med ordet "statsindividualism"? Förklara enkelt.

Facit

1. 1. Att man ser till varje enskild person, inte bara gruppen.
2. 1. Att Sverige ofta hamnar långt ut åt det "individualistiska" hållet.
3. 1. ja b) nej (texten säger tvärtom att det är vanligt att par har var sin egen ekonomi – och "vanligt", inte "alla") c) det står inte i texten (undersökningarna visar ett mönster för hela landet, inte varje person)
4. Exempel på svar: Undersökningarna visar ett mönster för hela landet, inte hur varje person tänker. Alla är inte lika, så det är mer riktigt att säga "i Sverige är det vanligt att...".
5. Exempel på svar: Att staten hjälper varje person direkt med till exempel skola och vård, så att man inte blir lika beroende av sin familj.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Känsligt ämne – håll texten på fakta- och beskrivningsnivå. Tema: värderingar och sociala koder i Sverige. Poängtera att undersökningar (WVS) mäter mönster på samhällsnivå, inte enskilda personer, och att Berggren/Trägårdhs "statsindividualism" är en omtvistad tolkning. Fråga 4 övar källkritiskt och försiktigt språk. Låt eleverna jämföra med synen på familj och självständighet i sina egna länder.

Diskussionsfrågor

- I ditt hemland: när flyttar unga vuxna oftast hemifrån? Hur är det jämfört med Sverige?
- Vem hjälper en person när hen behöver hjälp – familjen, släkten eller staten? Hur är det där du kommer ifrån?
- Är det bra eller svårt att “klara sig själv”? Tänk på både bra och dåliga sidor.
- **Skriv (4 meningar):** Berätta hur det är att bo och leva i en familj där du kommer ifrån. Bor man nära varandra, eller flyttar man tidigt?

Källor och faktagranskning

- World Values Survey (WVS), Inglehart–Welzel-kulturkartan (mätningar av värderingar på samhällsnivå) – <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp>
- Wikipedia, 'Inglehart–Welzel cultural map of the world' (för spårning till WVS-primärdata och Sveriges placering) – https://en.wikipedia.org/wiki/Inglehart%E2%80%93Welzel_cultural_map_of_the_world
- Lars Trägårdh & Henrik Berggren, 'Är svensken människa? Gemenskap och oberoende i det moderna Sverige' (Norstedts, 2006) – <http://www.larstragardh.se/arsvenskenmanniska/>
- Statistiska centralbyrån (SCB), 'Hushåll i Sverige' – <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/hushall-i-sverige/>

Faktagranskad mot ovanstående källor i juni 2026. Nyckelfakta: World Values Survey (WVS) sammanställer den s.k. Inglehart–Welzel-kulturkartan, som placerar Sverige mycket högt på både “sekulär-rationella” värden och “självförverkligande” värden. Kartan har två axlar: traditionella ^[?] sekulär-rationella värden, och överlevnad ^[?] självförverkligande värden; högt åt självförverkligande brukar kopplas till tolerans, jämställdhet och delaktighet. VIKTIGT: WVS mäter mönster och genomsnitt på SAMHÄLLSNIVÅ, inte enskilda personer — texterna undviker därför formuleringen “svenskar är individualistiska” och skriver i stället “undersökningar visar att...” eller “i Sverige är det vanligt att...”. Historikern Henrik Berggren och idéhistorikern Lars Trägårdh beskriver i boken “Är svensken människa?” (2006) det de kallar “statsindividualism”: tesen att den svenska välfärdsstaten bygger på rättigheter till individen (inte till familjen som i vissa andra länder), vilket enligt dem gör individen mindre beroende av familj och välgörenhet. De talar också om “den svenska kärleksteorin” — idén att nära relationer helst ska bygga på frivillighet, jämlikhet och ömsesidigt oberoende. Detta är författarnas BESKRIVNINGAR och TOLKNINGAR av mönster; de är inflytelserika men OMTVISTADE, och texterna attribuerar dem alltid till författarna och markerar att andra tolkar Sverige annorlunda (bl.a. kopplat till ensamhet och svagare gemenskap). Enligt SCB är enpersonshushåll den vanligaste hushållstypen i Sverige sedan 1980-talet, och Sverige har en av de högsta andelarna ensamboende i EU. OSÄKERHETER/MYTER som markeras försiktigt: SCB påpekar att “singel” och “ensamboende” inte är samma sak (en person i ett enpersonshushåll kan ha en partner som bor någon annanstans) — texterna undviker exakta procenttal och använder den säkrare formuleringen “en av de högsta andelarna i EU”; exakt aktuell procent bör kontrolleras mot SCB/Eurostat före publicering. Att Sverige skulle vara “världens mest moderniserade land” är en TOLKNING av kartans placering, inte ett objektiva faktum, och återges inte som sanning. Uttrycket “the Swedish theory of love” populariserades även av Erik Gandinis dokumentär (2015); filmen är inte fritt licensierad och används inte som källa. WVS-vågor görs olika år för olika länder, så inget exakt mätår anges. Tema/koppling: tillitssamhället.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.